

Abstract: the paper analyzes Regional Development and management of economic clusters in Ukraine, taking into account modern economic, social and geopolitical realities. The features of cluster formation in the agricultural sector, IT industry, tourism, and industry are considered, with an emphasis on the consequences of decentralization, war, and integration into the European Economic Area.

Keywords: regional development, economic clusters, innovative economy, competitiveness, investment.

Науковий керівник:
Біліченко Олександр Степанович,
Кандидат економічних наук, доцент,
в.о. декана обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв

УДК 330.542:338.43"364"

Особливості ведення сільського господарства в Україні в умовах війни
Садовець Анастасія,
здобувачка вищої освіти спеціальності 051 Економіка
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Анотація: У роботі розглянуто проблеми розвитку сільського господарства України в умовах війни. Обґрунтовано необхідність впровадження інноваційних технологій для підвищення ефективності виробництва. Визначено стратегічні напрями розвитку сільського господарства України.

Ключові слова: інновації, продовольча безпека, виробництво, сільське господарство, інвестиції.

Сільське господарство є надзвичайно важливим для країни, оскільки забезпечує продовольчу безпеку. Рівень продовольчої безпеки країни залежить від рівня розвитку сільського господарства. До початку повномасштабного вторгнення російської федерації українське сільське господарство було потужним рушієм економічного розвитку країни. За даними Національного банку України обсяг прямих іноземних інвестицій в економіку України станом на 31.12.2021 року становив 64163,2 млн дол. США. Зокрема, 10% капітальних інвестицій було спрямовано на розвиток сільського, лісового та рибного господарства [1]. За оцінками ФАО, через війну сільське господарство України зазнало близько 2,25 млрд дол. США збитків. З них близько 1,26 млрд дол. США збитків завдано в галузі рослинництва та 0,98 млрд дол. США – тваринництва. В Україні 25 % виробників

сільськогосподарської продукції зупинили або зменшили обсяги виробництва продукції через війну, у прифронтових областях – 38 % [2]. Російська збройна агресія проти України спричинила деструктивний вплив на сільське господарство, спричинило масштабні руйнування та економічні проблеми.

Під час війни Україна зіткнулася з такими труднощами:

- окупація території;
- скорочення посівних площ, внаслідок забруднення вибухонебезпечними предметами;
- ускладнення логістичних зв'язків;
- диспропорції на ринку праці;
- знищення основних засобів.

Продовольча безпека є важливою складовою розвитку країни, що включає не лише виробництво сільськогосподарської продукції, а й раціональне використання виробничих ресурсів. Розвиток інноваційної діяльності у сільському господарстві є необхідною умовою підвищення ефективності виробництва сільськогосподарської продукції. Цифровізація сільського господарства передбачає використання сучасних технологій, зокрема тракторів з системами автоматичного керування, безпілотних літальних апаратів (БпЛА), а також систем збору та аналізу даних. Наприклад, компанія «НІБУЛОН» у 2023-2024 роках інвестувала близько 1 млн дол. США у створення цифрових двійників для 23 елеваторів, це сприяло оптимізації виробничих процесів, зниженню витрат на обслуговування та підвищенню загальної продуктивності. У 2024 році виробничі філії компанії «НІБУЛОН» отримали перші два трактори GLAAS з автоматичною системою керування GPS PILOT [3].

Функціонування сільськогосподарської техніки, оснащеної системами GPS-навігації, може ускладнюватися або тимчасово припинятися внаслідок втрати супутникового сигналу під час повітряних тривог. Для забезпечення безперервності навігації пропонується впровадження альтернативних супутникових технологій зв'язку, зокрема Starlink. Крім того, ефективним рішенням є інтеграція інерціальних навігаційних систем (INS), які здатні підтримувати точність навігації у разі втрати сигналу від GPS-супутників.

Інноваційна діяльність здійснюється завдяки прогресивним науково-технічним досягненням та є вирішальним фактором подолання кризових явищ, стабілізації та зростання економіки. Застосування БпЛА і супутникових технологій забезпечує моніторинг стану посівів, прогнозування врожайності, автоматизований посів, внесення добрив і засобів захисту, що сприяє підвищенню ефективності агровиробництва. Компанія AGGEK спільно з головним партнером «РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ» презентувала масштабне дослідження щодо впровадження цифрових технологій у сферу аграрного виробництва, що є ключовим для подальшого розвитку агросектору в Україні [4].

Подолання логістичних труднощів, спричинених блокадою Чорного та Азовського морів, можливе завдяки оптимізації альтернативних маршрутів експорту. Основним засобом транспортування зернових культур з України є

залізничні перевезення, які забезпечують доставку продукції до портів на річці Дунай, а також до румунського порту Констанца та портів країн Балтії.

Розмінування сільськогосподарських угідь є ключовим етапом відновлення та підвищення продуктивності. Вирішення даної проблеми передбачає залучення кваліфікованих працівників, інвестування іноземного капіталу, застосування сучасного технічного обладнання.

Диспропорція на ринку праці пов'язана з міграцією, масовою мобілізацією чоловіків до Збройних сил України, призвела до зменшення кількості кваліфікованих працівників. Подолання цієї проблеми можливе шляхом створення нових робочих місць, активного залучення жінок до виробничих процесів, модернізації навчальної бази, впровадження сучасних методів і технологій, а також застосування дуальної форми освіти, що дозволяє студентам поєднувати навчання з практичною діяльністю.

В умовах обмеженості земельних, водних ресурсів та зростаючого попиту на екологічну чисту продукцію, аеропоніка та вертикальне землеробство виступають, як перспективні технології для оптимізації сільськогосподарського виробництва. Розроблена та впроваджена модель вертикального фермерства в ТОВ «ГРІН ФЬЮЧЕР ІНЖИНІРИНГ», підтверджує можливість застосування інноваційних технологій для забезпечення продовольчої безпеки в кризових ситуаціях [5]. Для вертикальних ферм оптимальним є виробництво зелені та пряних трав, але вирощування плодових культур потребує вдосконалення технологічних процесів.

Чимале значення для сільського господарства має іноземне інвестування. Залучення іноземних інвестицій відкриває нові можливості для використання іноземного та управлінського досвіду, для розвитку професійного потенціалу підприємств та економіки в цілому. Хоча наразі ситуація в країні не є привабливою для інвестування, проте очікується, що іноземне інвестування зростатиме в майбутньому.

Сільське господарство забезпечує продовольчу безпеку, зайнятість населення, валютні надходження, але у зв'язку з початком повномасштабної війни ситуація значно погіршилася. Незважаючи на складнощі воно адаптується до нових викликів та продовжує функціонувати. Виробники сільськогосподарської продукції докладають максимум зусиль для відновлення виробництва, що є ключовим фактором економічної стабільності та продовольчої безпеки країни.

Список використаних джерел:

1. Міністерство економіки України / Інвестиційна діяльність в Україні URL: <https://me.gov.ua/view/504c4112-5f3e-460b-a3cb-0b21ff7e6d1a>
2. Методичні підходи до оцінки ефективності інноваційної діяльності у сільському господарстві. Ільчук М. М., Свиноус І. В., Томашевська О. А., 2024. URL: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-50-18>
3. Готуємось до посівної: нові трактори claas уже в технопарку «НІБУЛОНу». URL:

<https://www.nibulon.com/hotuiemos-do-posivnoi-novi-traktory-claas-uzhe-v-tekh-noparku-nibulonu/>

4. Гаркуша А. Агровиробництво в Україні: стан адаптації до цифрових технологій дуже позитивний. Головний висновок презентації дослідження «Цифрове Агро в Україні». Всеукраїнський аграрний журнал АгроЕліта, №8 (139), 2024. С. 12- 13. URL: <https://agroelita.info/ahroelita-2024-7-2/#fb0=1>.
5. Вертикальне фермерство в Україні: наскільки прибутковий цей бізнес. 2023. URL: <https://agroportal.ua/publishing/idei-dlya-biznesa/vertikalne-fermerstvo-v-ukrajini-naskilki-pributkoviy-cey-biznes>

Abstract: *The work examines the problems of the agrarian sector of Ukraine in the conditions of war. The need to introduce innovative technologies to increase production efficiency is substantiated. The strategic directions of agricultural development have been identified.*

Keywords: *innovation, food security, production, agriculture, investment.*

Науковий керівник: Біліченко О.С.,

канд. екон. наук, доцент,

доцент кафедри економічної теорії і суспільних наук

Миколаївський національний аграрний університет

УДК 368.5-043.86(477)

Перспективи агрострахування в Україні

Родіон Хамітов,

здобувач вищої освіти спеціальності 073 Менеджмент

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: *в роботі досліджено сучасний стан та перспективи розвитку агрострахування в Україні. Проаналізовано основні проблеми функціонування ринку агрострахування та запропоновано шляхи їх вирішення. Обґрунтовано необхідність державної підтримки для стимулювання розвитку агрострахування як інструменту управління ризиками в аграрному секторі економіки України.*

Ключові слова: *агрострахування, сільськогосподарські ризики, страховий ринок, державна підтримка, агропромисловий комплекс.*

Сільське господарство є стратегічно важливою галуззю економіки України, що забезпечує продовольчу безпеку держави та формує значну частку експортного потенціалу країни. Водночас, аграрний сектор характеризується підвищеним рівнем ризиковості, оскільки залежить від кліматичних та погодних умов, які в останні роки стають все більш непередбачуваними через глобальні зміни клімату. Агрострахування є одним із найефективніших механізмів управління ризиками в сільському господарстві, що дозволяє